

Bordschrijven – over tips en het nut ervan

www.handschriftontwikkeling.nl / platformhandschriftontw@outlook.com

Met vraag 550 is een startende leraar Nederlands op zoek naar tips om goed op whiteboard te schrijven.

Met vraag 551 zoekt een docentschrijven naar artikelen waarin het nut van het leren schrijven met krijt op een bordschrift wordt onderbouwd.

Zoals gebruikelijk worden vragen op het brede schrijfveld naar alle leden van ons Platform Handschriftontwikkeling gestuurd. Zij reageren op grond van hun kennis en ervaring, zodat binnen twee weken de vraagsteller ons gratis advies tegemoet kan zien.

In dit paper wordt op elke vraag ingegaan. Daarna wordt verwezen naar verdere informatie, tot slot volgt de Praktische Handleiding van De Goede & Natziyl, en nog een onbekende bron.

Tips om op whiteboard te schrijven (n.a.v. vraag 550)

Toelichting door vraagsteller:

Ik heb altijd al een beroerd (linkshandig) handschrift gehad. Nu ik voor de klas sta, merk ik dat het schrijven op een whiteboard zo mogelijk nóg slechter is. Om die reden typ ik vaak op de computer en laat het vervolgens op het digibord zien. Dit kost veel meer tijd.

Ik heb het idee dat schrijven op een whiteboard wezenlijk anders is qua techniek dan schrijven met een pen.

Dit zal met het formaat van de tekst te maken hebben. Je kunt door de grotere letters niet met je hand op het bord

rusten. Graag zou ik mijn handschrift willen verbeteren, vooral dus op het whiteboard. Kunt u mij – naast de tip om zoveel mogelijk te oefenen – nog andere tips kunnen geven voor een fatsoenlijk leesbaar handschrift op het whiteboard? Op internet heb ik hierover nog niet veel kunnen vinden. Alvast hartelijk dank voor uw reactie.

Tips (n.a.v. eerdere bordschrijfvraag)

Ik zie dat er wat geschaafd kan worden aan lettervormen. Bijv. hoofdletters (na hoofdletter S even optillen, verbindingen zijn slordig. M.n. de bovenverbindingen van een letter. Daarnaast zijn er veel grootte- en richtingveranderingen etc. Dat zijn details waar je letters beter door kunnen worden. Advies is: maak elke letter eerst bewust, zorg dat je de vorige letter altijd in je blikveld houdt voordat je de volgende letter of woord maakt. Kan alleen maar als je niet voor je gezicht schrijft. Arm in 90 graden hoek aan de rechterkant. Jij loopt achter je arm aan i.p.v. dat de arm wegloupt. Hierdoor blijven de regels recht. Hanteer de digitale pen en stift NIET als een pennetje zoals bij het schrijven op papier maar tussen duim en de rest van de vingers. Dit gaat om elementaire technieken. Papier kun je scheefleggen, het bord niet. Je past de stand van je hand en vingers dan aan. Regelmatigheid van richting en romphoogte krijg je dan vaak cadeau omdat je alles beter blijft zien. Daarnaast heb je op het bord GEEN fijne vingerbeweging. De hand en vingers blijven onbeweeglijk op het schrijfmateriaal liggen en je bewegingen komen vanuit je elleboog en visuele sturing. Na eerst weer wat bewuster (en daarmee wat langzamer) schrijven bouw je het tempo weer op. Dat is tempo- dictaatschrijven. Als hij het leuk vindt kan hij een gratis lesje in techniek krijgen zowel t.a.v. het digitale, white- en

of blackbord. De beweging/regelmatigheid van het schrift zal dan beduidend beter worden. De vorm van letters nemen we dan gewoon mee. Dat heeft te maken met letterkennis en gewone weetjes. De grafologische kant laat ik aan grafologen en schriftexperts over. Mooi wel, dat je probeert om een goed schoolvoorbeeld te geven. Hoor wel of je van het aanbod gebruik wilt maken, of dat dit al genoeg is. Mijn mail: s.everdingen@kpz.nl.

Tips (n.a.v. vraag 550)

Reactie 1

Zou er eigenlijk een filmpje van moeten maken. Is echt heel anders. Pen tussen duim en de rest van de vingers. Op schouderhoogte (rechtshandigen op ooghoogte). Arm in hoek van 90 graden naast je en je loopt vooruit en laat jouw pen nooit voor je gezicht komen. Je moet dus blijven meelopen na een paar letters. Je pen glijdt dan over het bord en je kunt alles blijven zien en sta je niet in je eigen schaduw ... misschien maak ik er een filmpje van. Hij mag ook een keertje langs komen. (mailadres drs. Sabine van Everdingen: s.everdingen@kpz.nl)

Reactie 2

Hét geheim om te inspireren met een whiteboard

(zie: <https://toegepastvisualiseren.wordpress.com/2015/11/02/het-geheim-met-whiteboards/>)

Yep, dat is het. Met intentie, oftewel, bewust opschrijven/tekenen wat jij wil toevoegen aan het whiteboard. Dat maakt dat je netter/leesbaar schrijft, je lijnen beter worden en dus je flowcharts ook als zodanig worden gelezen. Ja, het zal langzamer gaan. En dat is goed. Daarmee breng je het tempo omlaag en gaat er meer aandacht naar wat jij toevoegt aan het whiteboard. Doe het maar eens! Het neveneffect van 'met intentie schrijven/tekenen' is dat je andere overwegingen gaat maken, dat je anders gaat denken. Je kan beter tot de essentie komen, wat daarna ook nog eens leesbaar op het whiteboard verschijnt!

Veel mensen gaan de fout in bij het uitkiezen van markers, vooral als het gaat om stiften voor whiteboards. Je zou niet de eerste zijn die per ongeluk permanent markers koopt in plaats van speciale whiteboard stiften, met alle gevolgen van dien ... Om ervoor te zorgen dat het nooit meer mis gaat, hebben wij - <https://www.kantoorartikelen.nl/blog/Markers-en-stiften-de-belangrijkste-weetjes> - de verschillende markers en stiften en hun eigenschappen voor je op een rij gezet.

Er zijn vier soorten markeerstiften:

1. Permanent markers
2. Whiteboard markers
3. Flip-over markers
4. Krijtmarkers

Bij deze link <https://echtpresenteren.nl/presenteren-met-een-whiteboard/> is o.a. dit te lezen.

Bestaat je publiek uit een klein groepje, wil je bepaalde punten opschrijven of uittekenen? Dan is het presenteren met een whiteboard misschien wel handig. Je kunt namelijk alles opschrijven en uitwissen op hetzelfde moment. In dit artikel ga ik vertellen hoe je een whiteboard het beste kunt gebruiken tijdens je presentatie. En zo volgen deze 11 tips:

1. Bepaal van te voren wat je gaat schrijven op het bord
2. Neem je eigen stiften mee
3. Zorg voor een wisser of doek
4. Begin met een schoon bord of met zo weinig mogelijk tekst
5. Overzichtelijk schrijven
6. Steekwoorden
7. Blijf in contact staan met het publiek
8. Blijf in contact staan met het publiek

- 9. Laten schrijven door een ander persoon
- 10 Oeps verkeert geschreven
- 11 Magneteten gebruiken

Reactie 3

Eigenlijk is het het beste volgens mij om op een digibord te schrijven, zoals je op papier schrijft. D.w.z. gewoon de zijkant van de hand op het bord en de "pen" net zo vasthouden alsof je op papier gaat schrijven. Alleen moeten de letters groter natuurlijk. En het schrijft langzamer dan je gewend bent op papier, want de afstand die afgelegd moet worden is groter. Maar op zo'n manier zorg je er wel voor dat de pen net alle kanten opvliegt. Bij schrijven op een gewoon bord met krijt houd je het krijtje tussen de drie vingers vast. Het werkt lekkerder om dan met een half krijtje te schrijven.

Bij het bordschrijven wordt het geschrevene sterk bepaald je houding en krijthantering:

 = goed X = lukt nog niet W = werkpunt

	1	2	3
1. Rechtshandigen schrijven op ooghoogte Linkshandigen schrijven op schouderhoogte, 			
2. Een <i>ronde</i> duim en <i>ronde</i> wijsvinger (brilletje)			
3. Duim aan de ene kant, de rest aan de andere kant van het krijtje 			
4. Het krijtje wijst schuin omhoog 45 gr. Rechts: Links: 			
5. Het bord schuif je naar iedere regel omhoog			
6. De benen gespreid, aansluiten en meelopen			
7. Zorg dat je altijd nog 2 woorden van wat je geschreven hebt in je blikveld houdt. Dit i.v.m. romphoogte 			
8. Laat je hand niet sneller gaan dan je ogen, of andersom. Schrijf bewust, ook de laatste letters!			

Naam : _____ Klas: _____

Schrijfcriteria Tempo-dictaatschrijven (bord en papier)

 = voldoende X = nee W = wordt werkpunt

Criteria:

	1	2	3	4	5
1. Regelmatigheid van richting (enigszins rechtshellend) *					
2. Regelmatigheid van grootte*					
3. Natuurlijk verbonden schrift (geen onnatuurlijke stopplekken)*					
4. Verzorgd en rustig geheel*					
5. Consequente lettervormen (echter geen blokletters)					
6. Verhoudingen lussen en rompen					
7. Regelmatigheid van ruimte tussen letters, woorden, zinnen					
8. Snelheid 5 minuten: 70 letters per minuut op papier (=350) 50 letters per minuut op het bord (=250)					
9. Zonder liniering een recht regelverloop					
10. Grootte bord 2 à 3 cm Grootte papier 2 à 3 mm.					

- * = erg belangrijk in het cijfer
- Bij tempo : bij minder letters dan 350 (papier) of 250 (bord) wordt er bij een tekort van 50 letters 1 punt afgetrokken en bij een tekort van 100 letters 2 punten enz.

Reactie 4

Gevonden via: <http://geographyandeducation.wikifoundry.com/page/Intro+bordschrijven>
Magda Man in 't Veld / HvU

Het krijtbord

Het krijtbord is nog steeds het belangrijkste bordtype. Wel vervangt de groene kleur steeds meer het gebruikelijke zwart, aangezien bij groen door de grotere contrastwerking de zichtbaarheid groter is, het geheel rustiger voor de ogen is en derhalve minder vermoeiend is.

Tip: Gebruik in grote lokalen op een zwarte ondergrond geel krijt. Hierdoor word de contrastwerking vergroot.

Het gewone bordkrijt is goedkoop, maar geeft veel stof en is daarom schadelijk voor de gezondheid en voor de a.v.-apparatuur. Het stofvrije krijt is daarom te verkiezen. Het is iets duurder, maar geeft wei-

nig stof en werkt voor de meeste docenten prettig. Het schrijft echter i.h.a. dunner, zodat je de leesbaarheid in de gaten moet houden!

Goed bordgebruik veronderstelt goed bordonderhoud, d.w.z. een schoon bord.

Eis: Gewen je eraan het bord vóór de les (of nieuw lesonderdeel) geheel schoon te maken.

Gebruik i.v.m. stofproblemen bij het wissen bij voorkeur stofvrijkrijt. Door alleen van boven naar beneden te wissen, is de stofoverlast beduidend minder. Dit komt doordat stofvrijkrijt zwaardere korreltjes produceert dan gewoon bordkrijt. Daardoor vallen ze recht naar beneden en komen zo terecht op de stofrichel of op de grond.

Wanneer een krijtbord met de wisser niet goed meer schoon te krijgen is, dan is het aan een wasbeurt toe. Maak het bord eerst met een druiplnatte spons schoon en veeg het na met een (schoongemaakte) uitgeknepen, maar wel vochtige spons. Regelmatige banen maken.

Tip: Als je het bord een natte beurt geeft, doe dat dan voor het begin van de les, zodat het goed kan opdrogen. Een nog vochtig bord schrijft slecht en de leesbaarheid is gering.

De hantering van het krijtje in woorden

Schrijven op het bord stelt andere eisen dan op een vel papier. Op een bord kan een schrijfhand niet steunen. Een steunende en mee schuivende hand tegen het bord werkt remmend. De bewegingen dienen ruimer te zijn dan met het schrijven gewend is. Het beste kunnen we het krijtje zo tussen de vingers nemen, dat alleen het krijtje op het bord beweegt. Gepiep en geknars kan voorkomen worden door het krijtje doormidden te breken en vervolgens onder een bepaalde hoek (ongeveer 45°) ten opzichte van het bord te houden. Om overall even dikke lijnen te krijgen moet het krijtje al schrijvende steeds een stukje gedraaid worden. Door meer of minder kracht uit te oefenen, kan men de schrijf-dikte variëren.

De hantering van het krijtje in beelden

Informatie over nut van bordschrijven (n.a.v. 551)

Reactie 1

Op m'n plank staat het boekje '*bordschrijven*' (23 blz.) van Fred Kwast, eens voorzitter van de VLSM. Het boekje bevat 20 lessen rond voorbeeldschrift, methodisch schrift, blokschrift en sierschrift. Een uitgever en jaartal ontbreken, alleen wordt vermeld KG nr. 170521.

Voorin staat: Dit werkje leidt op voor het onderdeel bordschrijven.

Een expliciete 'onderbouwing' zoek je vergeefs.

In 1999 verscheen bij Stichting Stylus et Cultura van A.D. Kwast '*Het bordschrift* ', met als ondertitel: Bordschriftmethode ten behoeve van (aanstaande) onderwijsgevend basisonderwijs. Deze uitgave is een 'grondige opknappbeurt' van het eerdere boekje, omvat een veelheid aan illustraties en foto's, telt 66 bladzijden. Helemaal nieuw is de wijze van evalueren en corrigeren. Een relevant antwoord op de vraag naar het nut van bordschrijven lijkt: "*Een goed verzorgd bordschrift zal kinderen stimuleren om ook verzorgd en netjes te schrijven.*" (blz. 8)

Reactie 2

Niet overal is wetenschappelijk onderzoek naar gedaan. Waaronder dit onderwerp. Wel hebben ik en een aantal collega's die al langer lesgeven de volgende praktijkervaringen: je hebt veel meer weerstand op een krijtbord. Ik vergelijk het altijd met dat je een jong kind ook niet meteen een vulpen in de hand drukt maar eerst potlood. De krijttechniek (duim aan de ene kant van het krijtje en de andere vier vingers aan de andere kant), is precies dezelfde techniek als bij een whiteboard-stift en het digibord als het gaat om een rechtshellend schrift. Bij recht-opstaand methodisch en rechtopstaand blokschrift houd je wel vast als een gewone pen. Maar niet als je rechtshellend wilt schrijven. Een papiertje kun je schuin leggen, een bord niet, maar het materiaal in je hand wel.

Ik gebruik alle 3 soorten borden. Eerst krijtborden, daarnaast wisselend whiteboarden en digiborden. Maar letterkennis krijg je het meest onder de knie op een krijtbord omdat je veel gecontroleerder de vorm kunt maken en je niet snel weg glibbert. Als je goede letterkennis hebt, kun je ook op white- en digiborden oefenen. Je hebt dan veel sneller een beter resultaat.

Ik laat in het tweede jaar studenten altijd kiezen en dan kiezen ze altijd het krijtbord, i.v.m. betere beheersing en grip i.v.m. achtergrond.

Een heel aantal collega's die door nieuwbouw dachten modern te moeten zijn of gedwongen werden door de directie, hebben enorm veel spijt dat ze de krijtborden kwijt zijn. Eindniveau van de kwaliteit van studenten is daarmee echt drastisch gedaald.

Dus als je beide soorten borden hebt, laat het ze zelf ervaren. Zie het schrijven op krijtborden als een vorm van voorbereidend en aanvankelijk schrijven en white- en digiborden als voortgezet schrijven.

Reactie 3

Ik heb in mijn archief gezocht, maar kon zo geen artikel of onderzoek vinden, die specifiek iets over schrijven met krijt zegt.

Op internet vond ik een artikel met veel bronverwijzingen over onderzoek naar verschillend schrijfgerei: <https://wij-leren.nl/schrijfmateriaal-schrijflessen-motoriek-handschriftontwikkeling-pengreep.php>

Er zijn voor mij minstens 3 redenen om het schrijven met krijt te promoten:

- krijt geeft veel wrijving (en geeft dus veel feedback aan de hand/het kind) en laat een duidelijk schrijfspoor achter: 2 kenmerken van goed schrijfgerei voor jonge kinderen;
- differentieel leren: hetzelfde (schrijven) op veel verschillende manieren doen, blijkt effectiever (geeft meer leereffect) dan steeds hetzelfde doen;
- krijt is goedkoop, waardoor het voor het onderwijs aantrekkelijk is.

Reactie 4

Sowieso kun je met krijt op een krijtbord beter sturen. En je kunt met plat krijt mooi werken! Het digibord is een stuk gladder; al is het kleuren kiezen makkelijker en het wissen hygiënischer.

Verdere informatie

In 'Schrijven als oefenvak' van A. van Engen, Uitgeverij Esstede, 2000 zegt de auteur over het nut van bordschrijven: "Elke afwijking in uw bordschrift vindt u tijdens de correctie in het werk van de leerlingen terug! U heeft een belangrijke voorbeeldfunctie!" (pag. 85)

Bordwerk en aantekeningen. Slow teaching in de 21^e eeuw, Marcel Schmeier, uitgeverij Pica, paperback, 2020 (184 pag.) - ISBN9789492525994

<https://www.uitgeverijpica.nl/titels/nieuw/bordwerk-en-aantekeningen-pica>

Bol. com vermeldt als samenvatting:

Instructie wint aan kracht als je hierbij op het bord schrijft. Het maakt niet uit of dit nu een krijtbord, een whiteboard of een smartboard is. Via het bord deel je kennis met de leerlingen door middel van teksten, plaatjes, animaties en video's. Maar hoe gebruik je het bord optimaal? In dit boek pleit de auteur voor 'slow teaching' waarbij bordwerk zorgvuldig wordt opgebouwd en geordend, leerlingen aantekeningen maken en de leerstof stapsgewijs en grondig wordt onderwezen én geleerd. Kennis vanuit honderden jaren ondervinding wordt in dit boek gecombineerd met de nieuwste wetenschappelijke inzichten en technieken.

Een recensie van dit boek staat in bundel104 van 'Over kinderhandschrift gesproken' (red. D. Schermer)

PRAKTISCHE HANDLEIDING VOOR DE BEOEFENING

DER

SCHRIJFKUNST

OP HET BORD

DE KLEINE SCHRIJFLETTERS

Met de hand geschreven

Aandachtspunten: Grootte - Hellingshoek - Ophalen - Neerhalen
Waar begint en stopt de letter. Waar heeft de letter een rechte lijn. Waar verandert de richting in de letter (hoek of rond).

a b c d e f g

h i j k l m n

o p q r s t u

v w x y z

oe oo ui aa ee ie

ou ei ch uu au eu

ng 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

AANDACHTSPUNTEN EN LETTERVOORBEEDEN

Raadpleeg voortdurend deze kaart als je op het bord oefent.

1. Ga rechtop voor het bord staan en schrijf tijdens het oefenen op ooghoogte.
2. Loop met de regel mee. Dit voorkomt dalen of klimmen van de regel.
3. Schuif het bord steeds omhoog (ooghoogte) als de regel vol is.
4. Houd het krijtje tussen duim, wijs- en middelvinger.
5. Draai het krijtje tijdens het schrijven steeds een stukje verder. Daarmee houd je een mooie, egaal witte lijn. Zo voorkom je dikke (belijke) lijnen en het 'piepgeluid'.
6. Gebruik de bordenswager als hulpmiddel voor rechte regels en schuine neerhalen.
7. Bedenk dat het bordschrift tot achter in de klas duidelijk leesbaar moet zijn.
8. Loop zo nu en dan achteruit om dit alles te controleren.

SCHRIJFVOORBEELD voor het **METHODISCH**-, **BLOK**- en **SIER-SCHRIFT** + **CIJFERS**

Methodisch schrift

a b c d e f g h i j k l m
 n o p q r s t u v w x y z
 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 = ? x ! +
 Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg
 Hh Ii Jj Kk Ll Mm
 Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv
 Ww Xx Yy Zz

Blokletters

Aa Bb Cc Dd
 Ee Ff Gg Hh
 Ii Jj Kk Ll Mm
 Nn Oo Pp Qq
 Rr Ss Tt Uu Vv
 Ww Xx Yy Zz

op bord	met de hand
de juiste verhoudingen	De juiste methodisch

Sierschrift

A B C D E F G H I J
 K L M N O P Q R
 S T U V W X Y Z
 a b c d e f g h i j k l m n
 o p q r s t u v w x y z

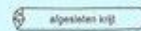
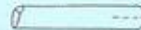
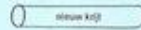
Z.O.Z.

verhoudingen bij de gerechten

PRAKTISCHE HANDLEIDING BIJ HET SCHRIJVEN OP BORD

Draai het krijt, tijdens het schrijven, om zijn 'as'.

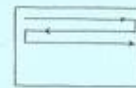
Het krijt staat nooit haaks op het bord.

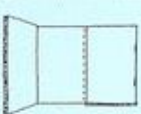
Schrijf op ooghoogte.

Veeg het bord in horizontale banen schoon.

Deel een groot bord door midden.

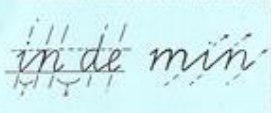
Laat rondom de tekst een rand vrij.

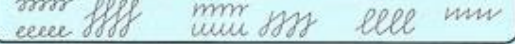
De bordenswager als hulpmiddel voor rechte regels en schuine neerhalen.

Zorg voor strakke neerhalen en ophalen. Houd voldoende afstand tussen de letters / woorden.

Schrijfoefeningen voor de 'doorgeende' beweging:

Deze brochure heeft tot doel iedereen, die regelmatig op een schoolbord moet schrijven, te adviseren. Aan de hand van een aantal eenvoudige aanwijzingen en oefeningen kan elke docent komen tot een verantwoord bordgebruik. Goed voorbeeld doet goed volgen, dit geldt ook voor het tegenovergestelde!

De techniek

Op het bord schrijven wij met krijt. Er bestaan twee soorten: het z.g. 'stofvrije' en het 'natuur'krijt. Het eerste is het hardste en daardoor is de schrijflijn gemakkelijker regelmatig te houden. Het nadeel van stofvrijkrijt is de tamelijk grote druk die het behoeft om een lijn te schrijven, die op enige afstand duidelijk is. Het krijt met de gele laag slijt veel gemakkelijker, zodat men daarmee moet oppassen voor een te dikke lijn. De een vindt de ene krijtsoort prettig, de ander preferereert de andere. Probeer ze beide en schrijf verder met het krijt dat u persoonlijk het beste bevalt.

Een nieuw krijtje schrijft vaak niet prettig, sommigen breken er dan ook er een stukje vanaf.

Schrijf met een krijtje van enige lengte, nooit met een heel klein stompje: de punt moet enkele centimeters buiten de vingertoppen uitsteken. Hou het vast tussen duim, middelvinger en wijsvinger, zo dat er enige kracht op uitgeoefend kan worden. Zoveel kracht als er nodig is om het krijt op het bord te laten afslijten. Men schrijft niet met de platte bovenkant van het krijt, maar met een hoek. Omdat krijt vrij snel slijt, zou men al gauw toch met een plat stukje schrijven en de lijn zou te dik en wollig worden. Om dit te voorkomen rolt u het krijt af en toe tussen de vingers, zodat u steeds schrijft met een ander hoekpunt van de facetten, die aan de punt van het krijt ontstaan. Door dit rollen wordt ook het piepen tijdens het schrijven voorkomen. Het draaien van het krijt behoeft niet doorlopend te gebeuren, maar wanneer de lijn te dik dreigt te worden. Op den duur moet dit automatisch gaan. Zet het krijt onder een geringe hoek op het bord; dan heeft u de minste kans op krassen en piepen.

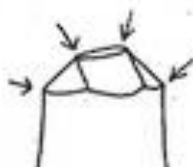
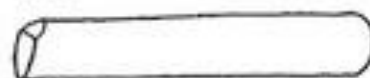
Het bord is een vrij groot oppervlak, dat de schrijver, die er vlakbij staat, niet in zijn geheel kan overzien. Ga er daarom niet te dichtop staan, want dan is het gezichtsveld nog beperkter. Als men ongeveer staat op een afstand, die overbrugd wordt door een licht gebogen arm, is het goed.

Probeer zoveel mogelijk op ooghoogte te schrijven. De meeste borden kunnen op- en neergeschoven worden, zodat er vrij veel regels op ooghoogte geschreven kunnen worden. Schuif het bord omhoog na iedere regel, die voltooid is.

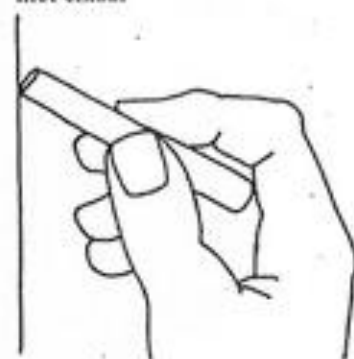
De regels, die u schrijft zijn vaak zo lang, dat u tijdens het schrijven mee moet lopen. Doe dit niet in stappen, maar loop mee in het tempo dat de regel vordert. Op deze wijze komt het schrift recht voor het gezicht tot stand. Als dit niet gebeurt, is het onvermijdelijk dat de regel naar beneden zakt, want de schrijfhand verwijderd zich dan steeds meer: u verliest de optische controle. Daarbij is de gestrekte arm zwaarder dan de gebogen arm.

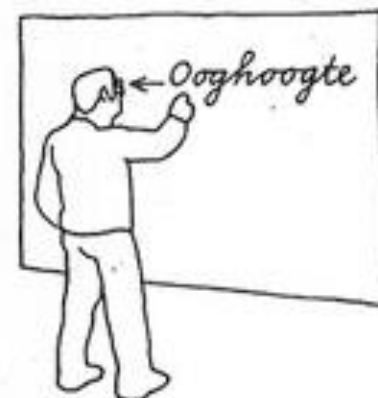
hoek

De facetten maken hoeken met elkaar

Het krijt staat nooit haaks op het bord

Een andere reden voor afzakende regels is de neiging van sommigen om het hoofd schuin te houden. Op die manier heeft men geen gevoel voor evenwicht meer.

Om het zojuist geproduceerde schriftwerk te controleren, om fouten op tijd te constateren, moet u na elke regel – als u het bord heeft opgeschoven – een stap achteruit doen, om het op een afstand te beoordelen. Dan kunt u de fouten herstellen. Zorg dat het bord goed schoon is voordat u gaat schrijven. Veeg met onwillekeurige bewegingen het bord schoon en ga daarna met de wissel noemens in horizontale bewegingen over het bord. De vage veegstrepen, die daardoor zijn ontstaan, kunnen dienstdoen als liniëring: u heeft houvast om horizontale regels te schrijven.

Te lange regels zijn lastig te lezen, daarom kan een groot bord het best in tweeën gedeeld worden bij een lange tekst. Bij borden die kunnen scharnieren kunt u een lijn trekken langs één van de dichtgeklapte delen.

Om de tekst heen – aan alle kanten – moet u enige ruimte vrijhouden. Zoals de tekst in een boek aan alle kanten een witmarge heeft, zo moet ook de tekst op een bord 'vrij'staan. Dit is niet om het mooi, maar om het rustige beeld dat het geheel oplevert: het leest gemakkelijker.

Linkshandigheid

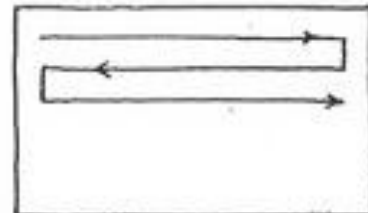
Linkshandige schrijvers hebben bij het bordschrijven – in tegenstelling tot papierschrijven – geen specifieke problemen. Zij zijn misschien wel in het voordeel: want hun tekst kan zichtbaar genoteerd worden, ze hoeven niet voor de tekst te staan tijdens het schrijven. Zij trekken de tekst als het ware naar zich toe. Het meelopen in de schrijfrichting doen zij eigenlijk achteruit. Verder gelden dezelfde regels als voor rechtshandigen.

Het schrift

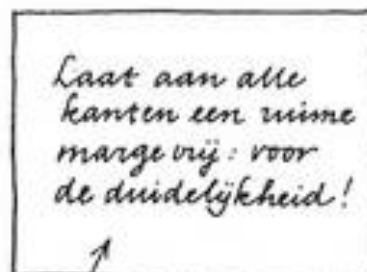
Schrift is goed te lezen als alle letters duidelijk van elkaar verschillen. (Als zodanig is een losse-letterschrift het meest duidelijk, maar dat kost veel meer energie en moeite om het te schrijven dan een verbonden schrift).

Een verbonden handschrift schrijft het vlotst, maar het moet wel voldoen aan enkele algemene criteria:

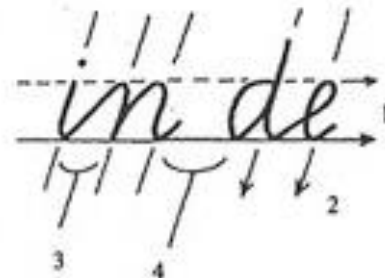
1. alle letters moeten duidelijk van vorm zijn, dus niet tot verwarring aanleiding kunnen geven;
2. alle letters moeten even groot zijn, de lussen even lang;
3. alle letters moeten in dezelfde richting staan, meestal zal dat lichteënd zijn;
4. voor de duidelijkheid moeten de letters een eindje uit elkaar staan, slechts verbonden door de doorgaande schrijflijn. De woorden zijn duidelijk gescheiden, maar ze staan niet zo ver uit elkaar dat er gaten in de tekst ontstaan. De regels staan zo ver van elkaar, dat de letters van verschillende regels elkaar niet raken.

Veeg het bord in horizontale banen schoon

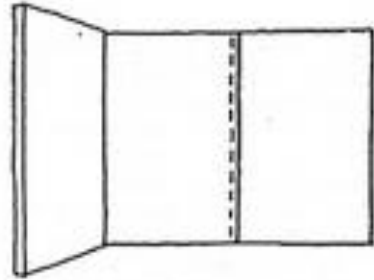

Laat rondom de tekst een rand vrij

- 1 horizontale richting
- 2 verticale richting
- 3 afstand tussen de letters
- 4 afstand tussen de woorden

1. Vorm. Eigen, partikuliere lettervormen kunnen tot verwarring aanleiding geven. In de afbeelding ziet u enkele voorbeelden van gedeformeerde lettervormen.
 Als sommige van uw letters in het gebruik zodanig vervormd zijn

min

Ophalen in dezelfde richting

Deel een groot bord door midden

<p> <i>u</i> ▶ <i>u</i> of <i>n</i> <i>h</i> ▶ <i>h</i> of <i>h</i> <i>u</i> ▶ <i>a</i> of <i>u</i> <i>u</i> ▶ <i>w</i> of <i>u</i> <i>s</i>, <i>o</i> ▶ <i>s</i> <i>r</i>, <i>v</i>, <i>r</i> ▶ <i>r</i> <i>m</i>, <i>m</i> ▶ <i>m</i> <i>g</i>, <i>g</i>, <i>g</i> ▶ <i>g</i> <i>d</i>, <i>d</i>, <i>d</i> ▶ <i>d</i> <i>A</i>, <i>L</i>, <i>t</i> ▶ <i>t</i>, <i>t</i> <i>in</i> ▶ <i>in</i> of <i>un</i> <i>on</i> ▶ <i>on</i> of <i>en</i> <i>sch</i> ▶ <i>sch</i> <i>ai</i> ▶ <i>ai</i> of <i>ai</i> <i>f</i> ▶ <i>f</i>, <i>f</i> </p>	<p> <i>huishwerk</i> <i>huishwerk</i> <i>huish</i> ▼ <i>huiswerk</i> </p> <hr/> <p> <i>Studier.</i> <i>Studier.</i> ▼ <i>Studieles</i> </p> <hr/> <p> <i>Daarna</i> ▼ <i>Daarna</i> </p> <hr/> <p> <i>meestal</i> ▼ <i>meestal</i> </p> <hr/> <p> <i>psycholoog</i> ▼ <i>psycholoog</i> </p> <hr/> <p> <i>Beroepskeuzeadviseur</i> ▼ <i>Beroepskeuzeadviseur</i> </p>
---	--

dat de oorspronkelijke vorm niet meer terug te vinden is, kunt u in onderstaand alfabet een duidelijk voorbeeld vinden, dat u zich door zorgvuldig oefenen eigen kunt maken.

Voorbeeldletters

2. Grootte. Ieder heeft zijn eigen voorkeur voor de grootte van zijn handschrift. Hieraan kunt u bij het bordschrijven niet altijd toegeven: want uw leerlingen achterin de klas moeten het ook kunnen lezen. Hou daarom een romplijn aan van 2,5/3 cm. Maak de hoofdletters en de lussen dan 2,5x zo hoog.

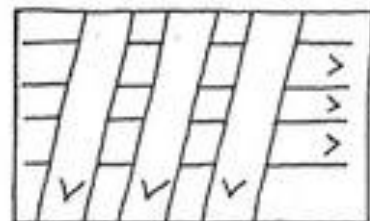
De stokletters zijn 2x de romphoogte.

Cijfers. Cijfers staan terwille van de duidelijkheid altijd los van elkaar. Hun vormen mogen zeker niet tot verwarring aanleiding geven. Sommige cijfers steken buiten de romplijnen uit, laat ze duidelijk uitsteken.

3. Richting. Hoe schuin of rechtop u wilt schrijven, mag u zelf weten, als alle letters maar dezelfde kant op staan. Een hulpmiddel kan weer de bordewisser zijn; u trekt dan zorgvuldig in de richting van de neerhalen van het schrift de wisser over het bord (eventueel ook horizontaal voor de rechte regels).

4. Afstanden. Om een duidelijke afstand tussen de letters te bewerkstelligen moet u de verbindende (ophaal meestal) lijnen ook in dezelfde richting zetten.

Tussen de woorden moet een ruimte worden vrijgehouden ter grootte van ongeveer één letter. Tussen de regels moet zoveel ruimte zijn dat de lussen de vorige regel niet raken.

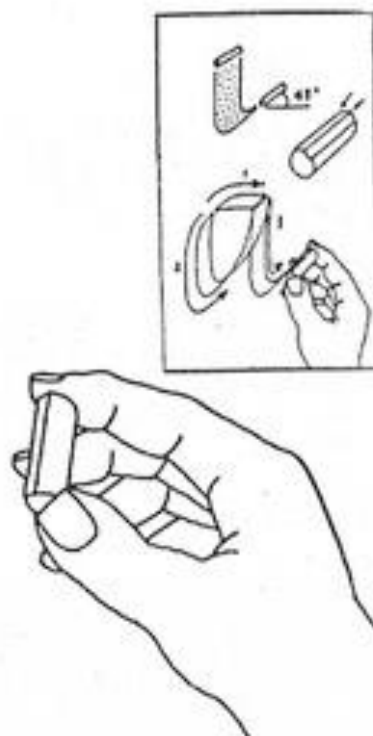

Afwijkende schriften

Soms kan de duidelijkheid van een volgeschreven bord ermee gebaat zijn dat tekstgedeelten in een afwijkend schrift worden geschreven. Als voorbeeld geven we hier een losse-letterschrift, dat overconkomst vertoont met de verbonden letters in hun basisvorm: de verbindende ophalen zijn weggelaten. Slechts enkele letters zijn geheel anders: die lijken meer op drukletters.

Losse letterschrift

Voor een groot woord – een titel bijvoorbeeld – kunt u schrijven met een plat krijtje. U neemt een stukje krijt van 2 à 3 cm. lang en houdt dat in de lengte vast tussen duim en wijsvinger (linkshandigen in de breedte!). Slijp het krijtje af door het een paar keer over het bord te halen totdat er facetten ontstaan. Als u het krijtje op het bord zet, staat het – bij een normale handstand – schuin omhoog onder een hoek van ongeveer 45 graden.

Losse letters met plat krijt

Het platte krijtje tussen duim en wijsvinger

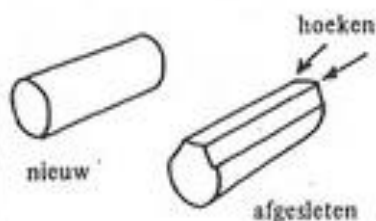
platkrijt

Tijdens het schrijven mag het krijtje en dus de handstand, niet van richting veranderen. Zodoende vertonen de letters een dik-dunverschil. Wanneer u de losse letters op deze wijze schrijft krijgen ze een geheel ander karakter.

Boven en onderaan de letter kunt u een aanzet maken: de z.g. schreef. Bij het schrijven van de schreef moet het krijt op een scherpe hoek van de facetten gekanteld worden, dan wordt hij mooi dun. Dit vergt enige oefening, maar het fraaie resultaat is het waard.

Hou het krijt in dezelfde stand

Schreven

Indien u deze aanwijzingen ter harte neemt en bereid bent enige tijd in oefenen te steken, heeft u een gereede kans een goed bord-schrift onder de knie te krijgen.

Schrijfoefening baart schrijfkunst.

Geen hindernis is te groot door ijver en volharding.

Julius de Goede & Chiel Natrjyl

Onbekende bron

5.10 Tips voor goed bordschrift

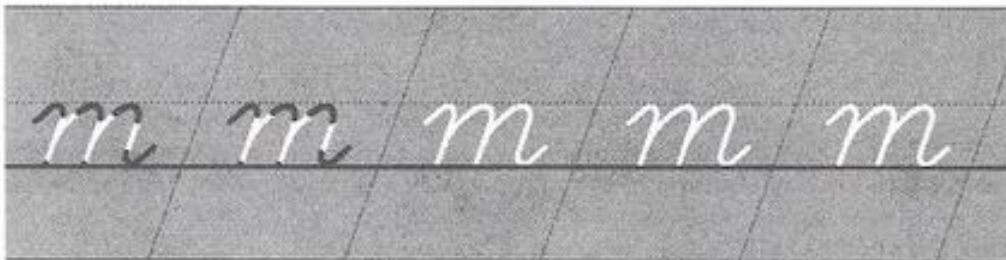
Besteed nog eens extra zorg aan uw eigen bordschrift.

We denken dat het goed is, u daarvoor nog een aantal tips te geven:

- * Ga midden voor het bord staan, enigszins in spreidstand, zodat u zich gemakkelijk van links naar rechts kunt verplaatsen.
- * Schrijf op ooghoogte als u een les voorbereidt.
- * Houd het bord vast met de hand waarmee u niet schrijft.
- * Zorg voor de juiste bordliniatuur, met onderlinge regelafstanden van 10 cm. De rompletters moeten ± 3 cm hoog zijn, de stokletters ongeveer 6 cm hoog, de hoofdletters en lusletters $\pm 7,5$ cm (verhouding 1:2:2,5). Dit geldt vanaf groep 4.
- * Maak de regels niet langer dan 80 cm à 1 meter.
- * Schrijf niet te lange tijd achtereen op het bord.
- * Controleer regelmatig of uw bordschrift bij goede verlichting van het bord ook achter in het lokaal goed leesbaar is.

Neem een richtingkaart voor rechtshellend schrift. Knip vanuit de rechterboven hoek langs een lijn naar beneden. Gebruik het grootste stuk. U heeft dan een kaart waarlangs u de neerhalen van de letters op het bord kunt trekken!

- * Schrijf met een gepunt krijtje en draai dit regelmatig, om de punt goed te houden.
 - * Zorg dat de letterlijn overal even dik blijft, maar druk daarbij niet te hard op het krijtje.
 - * Werk altijd op een schoon bord. Spons het daarom regelmatig nat af, maar laat het daarna eerst goed drogen. Bordschrift op een nat of vochtig bord geeft dikke vette letters.
 - * Gebruik krijt dat mooi wit schrijft, of gebruik zogenaamd antidust krijt, dat minder stof geeft en dat zachter is. Houd steeds in gedachten dat alles wat u op het bord schrijft, voor de kinderen een belangrijk voorbeeld blijft.
 - * Denkt u ook eens aan schrijven met gekleurd krijt.
- Mooi en goed gevormd bordschrift werkt beslist stimulerend en motiverend voor de kinderen.

Platform Handschriftontwikkeling

Website: www.handschriftontwikkeling.nl

Email: platformhandschriftontw@outlook.com

DS/22.02 2021